

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKLAPJA,

MINT

AZ „ERDÉLYI GAZDA“ ÖNÁLLÓ MELLÉKLETE.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A méhészetre vonatkozó közlemények
a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez
czimzendők.
Kolozsvár, (Ó-vár, Bástyautca 9. sz.)

Rendes tagok 2 frt, körli tagok 1 frtot fizetnek.
a „Méhészeti Közlöny“-t és „Erdélyi Gazdá“-t
ingyen kapják.

A legjobb műrajkészítési módokról, különös tekintettel az ingó szerkezetű kaptárookra. *)

Jelige:

Előzd meg a természetet észszerű munkával.

A jelenben előhaladott méhészetben egyik okszerű fogás a műrajkészítés. A műrajkészítés mesterségével odáig jutottunk, hogy akkor készíthetünk rajokat, mikor azok nekünk legcélszerűbbek, legkényelmesebbek, időnk és körülményeink legjobban megengedik és legjobban kihasználhatók.

Mennyivel nyugodtabb a mai műméhész élete a rajzási idő alatt, mint a régi méhészeké! Hiszen akkor örökös rajlesésből állt az egész junius hónap. Mégis, hány raj szökött meg, hány rakodott csaknem befoghatatlan helyre és hány raj rakodott egy csomóba? Ugyancsak izzadhatott és leleményeskedhetett a méhész, míg az ekként eléje gördített akadályokat csak némileg leküzdhette.

Ma már nyugodtan, árnyékos helyen, a legnagyobb nyugodtságban, magunk készítjük rajainkat.

A műrajkészítési mód csaknem annyiféle, a mennyi a méhész. **Hogy** melyik a legjobb, azt az eredmény szokta megmutatni. Mindenestére annak kell a legjobbnak lenni, mely leginkább megfelel céljának.

*) Pályamunka a m.-egylet által kitűzött pályadíjra.

Hogy kitudhassuk a legjobb műrajkészítési módot, szükséges volna valamennyit megismerni. Csakis úgy ismerhetünk meg minden módot, ha mindenki nyilvánossá teszi magáét. Ez jelen cikkem célja.

A műrajkészítéshez, mint minden lényegesebb dologhoz, készülni kell. Ez abból áll:

Tavaszi átvizsgálás után, kiválasztunk méhcsaládaink közül egyet, — vagy szükség szerint kettőt — mely a többitől valami kitünő tulajdonai által válik ki; pl. méhei szorgalmasabbak, kitartóbbak, kevésbé ingerlekenyek, szebb színezettiek, nem annyira hajlandók a hereszaporításra, mint a többiek stb.

Ezen családot kora tavaszon megerősítjük úgy, hogy más családokból néha-néha egy egy keret érett fiasítást adunk neki. Annyit t. i. mennyit népe be képes takarni. Ezen fölül bővebb etetéssel serkentjük anyját a fiasításra. Ha már a kaptár tele van, a felső sorba kiépített, az alsóba lépkezdetes herekeretet adunk be. Mikor már herét is költöttek s hozzáfog a család az anyák neveléséhez, a méhész azon legyen, hogy minél több anyabölcsőt készítsenek méhei, mit úgy ér el, ha az alsó sor minden keret építményéből levág annyit, hogy 2 cm.-nyi hely legyen az alsó keretléczig. A felső sorban is teheti ezt.

Ha már most az anyaálczák némelyike a befödhetőség fejlődött, nehogy családunk kirajozzék, készítünk mi a következő módon:

Vesszük B üres kaptárt, beletesszük elől-fölül egy mézes, — jobb, ha idei méz, — alul a kijárához egy üres lépet. Most a kiszemelt A. kaptár anyját kikeresem és a keretet, melyen van, mindenestül beteszem a mézes keret mellé fölül, előbb azonban az anyát kupakkal leboritom. (Jó kalitkába is tenni.) Azután a többi kaptárból szedek össze érett fiasításos keretet 6-ot és néppel együtt, megfüstölés után, berakom ily rendben: a felső sorba tesztek még 3-at, az alsóba is 3 at, azután egy mézeset. Ha több család méhét egyesítjük, mindig jó valami erős illatszert, pl. pézsmát betenni a méhlakba, most is tesztek be oly helyre, hogy az elzárás után 5—10 percz mulva kivehessem. Adok még be vizet és a kijárót más napig elzárom.

Azért szedem a 6 keretet más kaptárokból, mert A. kaptárnak csaknem minden keretén anyaház van. De annak népesnek is kell lenni, hogy erőteljes anyákat nevelhessen. Ha az anyás kereten anyabölcső van, leveszem és A. kasba, oly keretre tűzöm, melyen nem volt anyaház, mit hamar odaragasztanak a méhek.

Másnap az anyát szabadon bocsátom és a kijárót kinyitom.

A. kaptár anyátlan marad, de nem busul, mert már ugyis kirajzott volna, mivel van fődött anyaháza. Az anyaházakat, midőn már érettek, arra használom, hogy anyanevelőkbe belőlük anyákat költetek, hol meg is termékenyülvén, azt nyerem, hogy azon kiválóbb tulajdonokkal bíró családból sok termékeny anyával rendelkezem. Így lehet nemesíteni méheinket.

Ha meggyőződtem arról, hogy anyáim az anyanevelőkben petéznek: a föntirt módon, minden rajzásra szánt kasomból, készíthetek 10 keretes múrajokat, azzal a különbséggel, hogy most ugyanabból a kasból szedhetek ki mindenféle fiasításos keretet, melyből az anyát is kiveszem. Ez esetben nem kell az anyát elzárni, sem pézsmát használni. A múrajt másnapig berekesztem.

A volt anyakások ily módon anyátlanok maradván, néhány óra mulva, — midőn a méhek anyátlanságukat megtudták, de még anyakészítéshez nem fogtak, — az anyanevelők egyikéből adok nekik kalitkában anyát és a szükség szerint üres, dolgozó sejtes keretet, vagy sejtkezdetes keretet. Fiatal anyjok lévén, herelépet nem építenek. Mindenesetre olcsóbb, ha méheinknek sejtközfalat adunk, mint ha velök építtetünk.

Másnap kieresztem az anyát, mit a méhek, mint termékeny anyát, könnyen elfogadnak s ezek pedig magokat otthonosnak érezvén, csakhamar petéznek. Azért figyelemmel kell kísérni és ha netalán az anya elveszne, fölösleges anyánk lévén, ujjal pótoljuk.

A múrajban az öreg anya saját népe közt lévén, még aznap megkezdí a petézést, találván egy üres keretet. Néhány nap mulva, a szükség szerint, adunk neki dolgozó sejtes, vagy sejtközfalás keretet.

Ezen múrajnak, tetszésük szerint, fiatal anyát is adhatunk, ha van fölös számmal.

Ezután azon iparkodunk, hogy minden méhcsaládunkat ismét egyforma erősekké tegyük, úgy, hogy az erősebbekből a gyengébbeknek érett fiasítást adunk.

Ily módon méhállományunkat 100% kal is szaporíthatjuk. Ha azonban valaki ily nagymérvű szaporítást nem akar, úgy 12--14 keretes múrajokat készíthet, de ez esetben 2 kaptárból veszi a fiasítást, mikor a pézsmá és anyakalitka szükséges, mint az elől leírtnál.

Ezzel bevégeztem mondandóimat a múrajkészítésről, ha valamit meg nem említettem, azt rövidségből és oly fogásnál hagytam el, mit úgy is minden méhésztud.

Fölemlitem még, hogy mivel szoktam én füstölni. Összeszedetek minden vászonrongyot, mely a háznál használhatlanná vált. Ebből csavarok össze „rongykolbászt“, mely kolbász vastagságu és tetszés szerinti hosszú. Hogy szét ne kuszálójék, minden 2 — 3 cmtre megkötöm háziczérnával. Használatra meggyujtom egyik végét, mely parázzsal ég és füstöl. Ha füstölni akarom a méhet, teszek a parázsra egy darabka méh gyantát, — mit mindig összegyűjtök, midőn méhlakaimat tisztítom, — mely nagy füstöt vet és noha kellemes illatu, a méhek mégis futnak előle. Ezt a füstöt ráfuvással odairányzom, hova akarom. Tartok közelemben egy téglát s midőn a füstölt nem kell, ráteszem a kolbászt, egy darabbal pedig lenyomtatom, hogy lassan parázzsoljon. Mivel nem dohányzom, én így füstölök. Czélszerű és olcsó. Ha nem kell, kioltom.

Röviden összefoglalva a mondottakat, a fő a műrajkészítésnél:

1. Készülj a műrajkészítéshez anyák nevelése és termékenysévével.

2. Csak érett fiasítást adj a műrajnak, hogy hamarabb haladjon. A fiatal fiasítás a műrajnál meghülhet, mi bajt okoz.

3. A kereteken a rajta levő méhet hadd rajta, hogy kijáró méhek legyenek a műrajban.

4. A műrajt másnapig zárd el, hogy az öreg méhek a hozott mézet lerakni kénytelenitessenek és hogy egy részök a rajhoz szokjék.

5. Ügyelj műrajodra és adj neki mézet, üres sejtet, vagy a mire szüksége van.

6. Iparkodjál műrajaidat az anyákkal egyforma erősekké tenni, érett fiasítás adásával.

7. Műrajaidat még ákáczirágzás előtt csináld.

8. Nemesítsd méheidet, a kiválóbbak szaporításával. —

Teendők a méhesben.

„Eős május bő termést hoz“ szokták mondani a mezőgazdák. Mi méhészek elégedetlenebbek vagyunk, mert ezt megtoldjuk: meleg juniussal. Nekünk már nem elégséges az, hogy sok kövér burjánt lássunk gazdagon virágozni, hanem megkivánjuk azt, hogy a mi van, legalább az mézet fejleszthessen. Ebből folyólag, még most, midő a főmézelés küszöbén állunk, a legnagyobb örömmel nézzük a dus növényzetet, mert egy esetleges meleg junius színültig töltheti mézes bődöneinket. Az alapos remény tehát megvan, ne csüggedjünk!

Mindezek daczára azonban, nem kell elbizakodnunk s szegény méheinket mentökre hagynunk, hanem éppen most örködjünk kiválólag felettök, míg ezen hirtelen változó, ugynevezett fagyos szentek tartanak. Fagyos napoknak — nem szenteknek — tartom én május 8—29 napokat, mert ekkor vonul északról délre a nap és földünk között amaz ismeretes lebköcsoport, melynek milliárdjai földünktől a nap sugarait részben elzárják. Ez okozhatja aztán azt a rendkívül hullámzó légnyomást, hogy alig 24 óra alatt 100 fokig terjedő légnyomási hullámzás fordul elő. Mézet pedig csak a kisebb légnyomások fejlesztenek. Ne bizzunk tehát még májusban a sok virágban, mert azok esetleg ott lehetnek, de mézet nem fejlesztve, méheink mellette éhen pusztulnak. Ilyen volt tavaly, mikor a sok kérdezősködésre alig győztem felelni.

„Mi tevő legyenek, méheim daczára, hogy bő mézkészlettel bírnak s kint a virágoktól minden fehér, mégis hányják ki fiasításaikat?”

Rövid válaszom volna: nem tekinteni arra, van, avagy nincs méze: gyengén higitott mézzel, koronkint etetni kell, de ügyelettel, hogy rablást elő ne idézzen. Ha tiszta méz rendelkezésre nem volna, inkább a felesleget a készletből kivenni, kipergetni és adagonkint etetéssel visszaadni, csak hogy a törzs ne stagnáljon, mert ez a méh természetével össze nem fér.

A ki így tett: volt is eredménye, mert daczára, hogy a méheiktől kivett és újból feletetett mézen kívül, mást nem használt, méhei a fiasítást folytatták, de a másik, daczára sok mézkészletének, csökkentette, sőt némelyik ki is hányta.

Ha méheink építeni kezdenek, most az ideje, hogy ócska, vén lépeiket fiatal, sejtközfalra épített léppel kicseréljük s a vén lépeket pergetésre fogjuk.

Az elhamarkodott dolog semmiben sem szokott jó lenni s a méhészetnél annál inkább nem. Rajkészítésekkel ne siessünk, míg a törzs nem teljes. Elvem: a természet törvényeivel szemben nem daczolni. Rajkészítés, vagy megosztás csak akkor legyen, mikor látjuk, hogy a törzs arra már önként is készülődik.

A rajoztatást kiki körülményeihez szabja, de szerintem jobb egy természetes raj, habár ezt mesterkélve idéztük elő. Rajkészítésre ajánlom a „Kalauz“-omban leirt kettős rajoztatást, hol az ember bár mesterkélve, de mégis természetes rajt nyer. Ha rajoztatunk, használjunk sejtközfalat, mert busásan visszkapjuk. A rajnak adunk egy kész lé-

pet, egy sejtközfalat s így tovább, 14—16 keretre. Az ily raj aztán halad bámulatosan.

Faj-anyák nevelése junius-julius lévén, arra ezen hónapban ne törekedjünk.

Zágoni Álbu József.

Vidék.

Korond, 1890. május.

A páratlan szép april hó, mely alig fordul elő egyszer egy emberöltőben, jól kitelelt kaptárainkat nagy reményekre jogosította fel. Erősen hittük, hogy a gyümölcsfák és a mezők szokatlanul előállt dúrágaikat kibaszta gazdag méheinkből, még május elején, minden kaptárból egy-egy gazdag rajt készíthetünk. Szörnyen csalódtunk! Május három első napja széllel köszöntött be. Méheink fogyni kezdtek. Aztán mint a múlt évben történt, még ma is megfejthetetlen baj miatt, egyszerre föllépet az az elszomorító eset, hogy Korondon (nem tudom még, hogy a közeli falvakban is ugy van-e?) minden méhszin előtt, lehullott méhekkal van ellepve a föld. Sebesen, zugva futnak ki a kaptárból, duzzadt, sárgás színű potrohukkal, a röpdeszkaról leesnek, egy darabig másznak, vergelődnek, aztán elpusztulnak. És ezek mind a gyűjtő, mézelő méhek; akárhánynak lábain ott van még nagy részben a gyűjtött himpor-rakodmány. Van új mézők elég, van üres lépők fiasításra elég; minden van, csak ha még egy pár napig így tart: méhünk nom lesz egy sem.

Mi lehet e leszomorító bajnak az oka, s mivel lehetne sürgősen azon segíteni? mi nem tudjuk. Legyenek szívesek ott a központban megfejteni és tanácsolni a teendőik iránt.

Balás Antal.

A levelében leirt méh elhullás a gyümölcsvirágzás beszünte után 10—12 napig minden évben, rendszeren előszokott fordulni, csak hogy némely évben nagyobb mérvben lép fel. Határozott okát megfejteni nem tudjuk, azonban két okból szokott előfordulni.

Vagy a méhtetvek oly mérvbeni megtámadásától, hogy ellene kellőleg nem védekezhetnek és lakokból a kinzás elől menekülnek s így kün elhullanak; vagy pedig a már elébb volt jó bőlegező megszűnésén, az azután beállott mézelési pausa miatt esetleg oly növény mézét kénytelenek használni, mi reájok nézve ártalmas. Ha van is készletök ezt mégis megszokták tenni.

Segíteni mindkét bajon úgy lehet, ha két naponként félig higitott mézzel — egy jó boros pohárnyi — etetjük.

Az előbbi bajnál czélszerű a lak alját, vékonyan, igenfinom homokkal behinteni s a családot erősebb fajta dohányfüsttel jól megfuni akár szivar, akár pipából. Ezen megfuvás után öt perczezel a homokot jól kiseperni és viz alá meríteni, hogy a lehullott tetvek elpusztuljanak.

Közgyűlési meghívó.

Az erdélyrészi méhészegylet folyó évi május hó 18-án délután 4 órakor, rendkívüli közgyűlést tart, az erdélyi gazdasági egyesületi iroda helyiségében, (b.-hözéputca, gr. Mikó-ház), mire a t. tagok, avval a kéréssel hivatnak meg, hogy sziveskedjenek minél nagyobb számban megjelenni.

A gyűlés tárgya : az erdélyrészi méhészegylet alapszabályainak módosítása.
Kolozsvártt, 1890. april 15.

Szentgyörgyi Lajos,
főtítkár.

Br. Bánffy Ernő,
elnök.

Vegyes közlemények.

— **Méhészeti kiállítás Kolozsvárt.** Az erdélyi gazdasági egyesület állatkiállítási szakosztálya elhatározta, hogy az idei tenyész-állatkiállítással másnemű tárlatokat is kapcsol egybe. Ezek között képviselve lesz a méhészeti is. Midőn ez örvendetes eseményről értesítést adunk: felhasználjuk az alkalmat s felkérjük méhésztársainkat hogy minél számosabban vegyenek abban részt. A kiállítás augusztus 29-én nyílik meg és tart november 2-áig. A program még nincs ugyan megállapítva, mindazonáltal tájékozás képen megemlítjük, hogy élő méhek kivül minden egyéb méhészeti tárgy kiállitható lesz, mint pl. kaptárak, méz, lépes és pergetett, viasz, méhészeti eszközök, mézből készített élvezeti czikkek; egyszóval bármintemű méhészeti termék. Az ezután szétküldendő bejelentési íveken adunk értesítést a bejelentés határidejéről, s abban fogjuk közölni a többi tudnivalókat is. A kiállítás főrendezője Gr. Schweinitz Gyula ur lesz, s a méhészeti kiállítás rendezésére Bodor László m. egyleti alelnök kéretett fel.

— **A méhészegylet által kitűzött pályadíjakra** összesen 14 pályamunka érkezett be. A pályabírákat a legközelebbi választmányi ülés fogja kijelölni, s a bírálat eredménye legkésőbb junius 15-éig ki fog hirdettetni.

— **Kétlábu méhfarkasok.** Leginkább ez a név illik azokra a mézkereskedőkre, kik szabadban folytatják a mézkezelést s a munka közben oda szálló méheket kegyetlenül legyilkolják. E brutalitás ellen szólalt fel legutóbb a szamosújvári méhészkör választmánya, a központi

egylet kérvén föl, hogy a méhek védelme érdekében a szükséges lépéseket tegye meg. Egyletünk választmánya erélyes lépéseket szándékozik tenni e kérdésben.

Kérdések rovata.

1. Áttelelt s a jelen évben rajt adandó — mükaptárban levő — méhcsalád által lehetséges-e már dolgozósejtű lépet készíttetni? S ha igen: minő utón-módon?

2. Határozó befolyással van-e az a méhek előmentében vagy hátramaradásában, ha egy bizonyos nagyságu területre több vady kevesebb méhcsalád jár ki? s ha igen: minő arányban állhat, bizonyos mennyiségű méhcsalád, bizonyos mekkoraságu területtel? Vagyis: mennyi méhcsalád mekkora területen legelhet tulterhelés nélkül s kellő eredménnyel?

Feleletek rovata.

1. Ha rajozfatni akarja, akkor vele építtetni célszerűtlen, mert a mily arányban épített, oly arányban hátráltatja a rajzást; de másfelől csak hereépítményt nyer, hacsak lépkészletétől annyira meg nem fosztja, hogy egyelőre rajzási hajlamát megsemmítsitse. Sejtközfalat, (keveset) akadály nélkül bevégez.

2. A legelő nagyságával a családok száma mindenesetre arányos kell, hogy legyen. A méheknél azonban a legelőt annyi mindenféle ok befolyásolja, hogy csupán a terület nagyságának meghatározása nem elégséges.

Itt az időjárás is nagy szerepet játszik. Megtörténik — mint sok helyen tavaly — hogy a környék téli szinben van a sok virágtól s hozzá szép, derült napok, de méz nem fellődik, méheink éhen halhatnának, míg máskor alig látunk virágot és mégis bőven mézelnék, mert a mi virág van, az fejlesztí a nektárt.

Hogy aztán ily időben több virág több mézet fejleszt, az világos dolog. A méztől kiürített virágkehely alig tiz percz idő alatt ujra telik; kiürítetlen állapotában ugymondva helyt áll, de csepegésig sohasem fejleszt, kivéve egy-két speciális fajt.

Igy tehát két kilométernyi körben annyi virággal kell, hogy rendelkezünk, miszerint közepes mézfejlesztő időben a virágon ne váltsa egymást fel a munkás méh, hanem legalább tiz percznyi időközökben. Ez aztán első osztályu legelő.

A méhész-egyleti rendes tagsági díj 2 frt, köri tagsági díj 1 frt. A tagsági díjak Gebhardt Döme méhészegyleti pénztárnoknak küldendők Kolozsvárt. A tagsági díj fizetési kötelezettség 5 évig tart. (Alapszabály 4 §.)

Lapfelügyelő bizottság: Álbu József, Csiki J. József, Gebhardt Döme, Szentgyörgyi Lajos, Wieder József.

Szerkesztésért felelős: Bodor László.

Nyomatott Gámán János örököseinél.